

RECOMANDAREA CONSILIULUI**din 13 iulie 2018****privind Programul național de reformă al Letoniei pentru 2018 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de stabilitate al Letoniei pentru 2018**

(2018/C 320/13)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 121 alineatul (2) și articolul 148 alineatul (4),

având în vedere Regulamentul (CE) nr. 1466/97 al Consiliului din 7 iulie 1997 privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice ⁽¹⁾, în special articolul 5 alineatul (2),

având în vedere recomandarea Comisiei Europene,

având în vedere rezoluțiile Parlamentului European,

având în vedere concluziile Consiliului European,

având în vedere avizul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă,

având în vedere avizul Comitetului economic și financiar,

având în vedere avizul Comitetului pentru protecție socială,

având în vedere avizul Comitetului pentru politică economică,

întrucât:

- (1) La 22 noiembrie 2017, Comisia a adoptat analiza anuală a creșterii, care marchează începutul semestrului european 2018 pentru coordonarea politicilor economice. Comisia a ținut cont în mod corespunzător de Pilonul european al drepturilor sociale, proclamat de Parlamentul European, Consiliu și Comisie la 17 noiembrie 2017. Prioritățile analizei anuale a creșterii au fost aprobate de Consiliul European din 22 martie 2018. De asemenea, la 22 noiembrie 2017, în baza Regulamentului (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽²⁾, Comisia a adoptat Raportul privind mecanismul de alertă, în care nu a identificat Letonia ca fiind unul dintre statele membre pentru care urma să se efectueze un bilanț aprofundat. La aceeași dată, Comisia a adoptat, de asemenea, o recomandare de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro, care a fost aprobată de Consiliul European la 22 martie 2018. La 14 mai 2018, Consiliul a adoptat Recomandarea privind politica economică a zonei euro ⁽³⁾ („recomandarea pentru zona euro”).
- (2) În calitate de stat membru a cărui monedă este euro și având în vedere legăturile strânse dintre economii în cadrul uniunii economice și monetare, Letonia ar trebui să asigure punerea în aplicare integrală și în timp util a recomandării pentru zona euro, astfel cum se reflectă în recomandările de mai jos, în special recomandările 1 și 2.
- (3) Raportul de țară privind Letonia pentru 2018 a fost publicat la 7 martie 2018. Acesta a evaluat progresele realizate de Letonia în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor specifice acestei țări adoptate de Consiliu la 11 iulie 2017 ⁽⁴⁾, măsurile adoptate pentru a da curs recomandărilor specifice acestei țări din anii anteriori, precum și progresele realizate de Letonia în direcția îndeplinirii obiectivelor sale naționale din cadrul Strategiei Europa 2020.
- (4) Letonia și-a prezentat Programul național de reformă pentru 2018 la 11 aprilie 2018, iar la 16 aprilie 2018 și-a prezentat Programul de stabilitate pentru 2018. Pentru a se ține seama de legăturile dintre cele două programe, acestea au fost evaluate în același timp.

⁽¹⁾ JO L 209, 2.8.1997, p. 1.

⁽²⁾ Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice (JO L 306, 23.11.2011, p. 25).

⁽³⁾ JO C 179, 25.5.2018, p. 1.

⁽⁴⁾ JO C 261, 9.8.2017, p. 1.

- (5) Recomandările relevante specifice fiecărei țări au fost abordate în cadrul programării fondurilor structurale și de investiții europene („fondurile ESI”) aferente perioadei 2014-2020. Astfel cum se prevede la articolul 23 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului (⁽¹⁾), în cazul în care acest lucru este necesar pentru a sprijini punerea în aplicare a recomandărilor relevante ale Consiliului, Comisia poate solicita unui stat membru să își revizuiască acordul de parteneriat și programele relevante și să propună modificări la acestea. Comisia a furnizat detalii suplimentare referitoare la modul în care va utiliza dispoziția menționată anterior în orientările privind aplicarea măsurilor de corelare între eficacitatea fondurilor ESI și buna guvernanță economică.
- (6) În prezent, Letonia face obiectul componentei preventive a Pactului de stabilitate și de creștere. În cadrul Programului său de stabilitate pentru 2018, guvernul prevede că soldul global se va deteriora de la un deficit de 0,5 % din PIB în 2017 la un deficit de 0,9 % din PIB atât în 2018, cât și în 2019, înainte de a înregistra o valoare de 0,4 % din PIB în 2020 și 2021. Se preconizează că această traiectorie va corespunde obiectivului bugetar pe termen mediu de a avea un deficit structural de 1 % din PIB și că va respecta abaterile permise, bazate pe reforma pensiilor și pe clauza privind reforma structurală referitoare la sectorul sănătății. Se estimează că deficitul soldului structural recalculat (⁽²⁾) va crește de la - 1,2 % din PIB în 2017 la - 1,7 % din PIB în 2018 și apoi va scădea la - 1,5 % din PIB în 2019. În conformitate cu Programul de stabilitate pentru 2018, se estimează că ponderea datoriei publice în PIB va scădea de la 40,1 % din PIB în 2017 la 36 % din PIB până în 2021. Proiecțiile din Programul de stabilitate pentru 2018 referitoare la creșterea PIB-ului par să fie clar favorabile pentru 2018 și plauzibile pentru 2019, comparativ cu previziunile Comisiei. Există un risc de evoluție negativă pentru poziția bugetară, legat de previziunile optimiste privind randamentul măsurilor de îmbunătățire a respectării obligațiilor fiscale.
- (7) La 11 iulie 2017, Consiliul a recomandat Letoniei să își atingă obiectivul bugetar pe termen mediu în 2018, ținând cont de marjele permise pentru realizarea reformei sistemice a pensiilor și a reformelor structurale, pentru care este autorizată o abatere temporară. Acest obiectiv este în concordanță cu o rată maximă de creștere nominală a cheltuielilor publice primare nete (⁽³⁾) de 6,0 % în 2018, cifră care corespunde unei deteriorări permise a soldului structural de 0,3 % din PIB. Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2018, există riscul ca în 2018 să apară o abatere semnificativă de la obiectivul bugetar pe termen mediu. Cu toate acestea, ca urmare a rezultatelor mai bune decât cele preconizate pentru 2017, acest risc poate fi mai scăzut în 2018. În același timp, instrumentul de plauzibilitate bazat pe previziunile Comisiei din primăvara anului 2018 indică un grad ridicat de incertitudine privind deviația estimată a PIB-ului pentru Letonia pe baza metodologiei comune. Dacă se confirmă, acești factori vor fi luați în considerare în primăvara anului 2019 în cadrul evaluării *ex post* pentru 2018.
- (8) În 2019, Letonia ar trebui să își atingă obiectivul bugetar pe termen mediu, ținând seama de marja temporară legată de punerea în aplicare a reformelor structurale în sectorul sănătății, acordată pentru perioada 2017-2019. Acest obiectiv este în concordanță cu o rată maximă de creștere nominală a cheltuielilor publice primare nete în 2019 de 4,3 %, care corespunde unei îmbunătățiri cerute a soldului structural de 0,4 % din PIB. Conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2018, există riscul unei abateri semnificative de la acest obiectiv în 2019 și în anii 2018 și 2019 luați împreună. În ansamblu, Consiliul este de părere că, începând cu 2018, ar trebui luate măsurile necesare pentru a se asigura respectarea dispozițiilor Pactului de stabilitate și de creștere.
- (9) Inegalitatea veniturilor este ridicată în Letonia. Raportul dintre veniturile celor mai bogate 20 % dintre gospodării și veniturile celor mai sărace 20 % dintre gospodării era de 6,3 în 2017, unul dintre cele mai ridicate din Uniune, întrucât redistribuirea prin sistemul fiscal și de prestații sociale este mai scăzută. Sistemul fiscal al Letoniei a fost restructurat și progresivitatea impozitului pe veniturile personale a crescut. Cu toate acestea, sarcina fiscală pentru persoanele cu salarii mici rămâne relativ ridicată și descurajează munca cu forme legale. Reforma fiscală este limitată în ceea ce privește deplasarea sarcinii fiscale spre surse mai puțin defavorabile pentru creștere și realizarea obiectivului de politică declarat de majorare a ponderii veniturilor fiscale în PIB. Ponderea redusă a veniturilor fiscale în PIB limitează resursele pentru furnizarea durabilă a serviciilor publice și pentru incluziunea socială. Potențialul de realizare de venituri din impozitarea bunurilor imobiliare și a câștigurilor din capital este puțin utilizat în comparație cu alte țări ale Uniunii. În ciuda câtorva progrese înregistrate în ceea ce privește combaterea evaziunii fiscale, respectarea obligațiilor fiscale continuă să fie o provocare majoră.

(¹) Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului (JO L 347, 20.12.2013, p. 320).

(²) Soldul ajustat ciclic, din care se deduc măsurile cu caracter excepțional și măsurile temporare, recalculat de Comisie folosind metodologia convenită de comun acord.

(³) Cheltuielile publice primare nete cuprind cheltuielile publice totale, mai puțin cheltuielile cu dobânzile, cheltuielile cu programele Uniunii care sunt acoperite integral din fondurile Uniunii și modificările nediscreționare ale cheltuielilor cu indemnizațiile de șomaj. Formarea brută de capital fix finanțată la nivel național este repartizată de-a lungul unei perioade de patru ani. Sunt luate în calcul și măsurile discreționare privind veniturile sau creșterile veniturilor impuse prin lege. Măsurile cu caracter excepțional, atât pe partea de venituri, cât și pe partea de cheltuieli, sunt compensate.

- (10) Deficiențele plasei de siguranță socială se reflectă în proporția mare a persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excludere socială și indică probleme în ceea ce privește venitul minim, pensiile și incluziunea persoanelor cu handicap. Rata sărăciei în rândul persoanelor cu handicap și al persoanelor în vârstă a crescut în ultimii ani și este una dintre cele mai ridicate din Uniune. Reforma valorii venitului minim, anunțată în 2014, nu a fost pusă în aplicare, fapt care afectează gospodăriile cele mai sărace. Gradul de adecvare a prestațiilor de asistență socială a crescut doar foarte puțin și rămâne scăzut. Pensiile minime pentru limită de vârstă nu au fost majorate din anul 2006. Proporția persoanelor care se confruntă cu privări severe de locuință este printre cele mai ridicate din Uniune și numărul locuințelor sociale este mic.
- (11) Piața forței de muncă a devenit mai rigidă din cauza unor evoluții demografice defavorabile și a emigrării. Creșterea ocupării forței de muncă este limitată de scăderea ofertei de forță de muncă, iar oportunitățile de angajare variază în funcție de regiune și de nivelurile de calificare. Reforma programei de învățământ în cadrul educației și formării profesionale, care vizează alinierea învățământului la cerințele actuale în materie de calificări, a progresat. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a pune în aplicare pe deplin reforma și a spori participarea la educația și formarea profesională inițială și continuă. A început punerea în aplicare a noii abordări a învățării la locul de muncă, cu participarea partenerilor sociali și a întreprinderilor. Cu toate acestea, puține persoane sunt înscrise în acest sistem. Participarea adulților la procesul de învățare a crescut doar ușor, iar implicarea șomerilor în măsurile active de ocupare este mai scăzută decât în majoritatea celorlalte state membre. Acest aspect este îngrijorător în contextul unei rate ridicate a șomajului în rândul persoanelor slab calificate. Într-un context mai larg, consolidarea capacității partenerilor sociali este importantă pentru a încuraja implicarea acestora.
- (12) S-au făcut reforme în sistemul de sănătate. Se preconizează că fondurile mai mari alocate sănătății vor rezolva unele restricții de acces datorate plafoanelor anuale pentru servicii și perioadelor lungi de așteptare. Cu toate acestea, finanțarea publică pentru sănătate rămâne cu mult sub media Uniunii și rămân încă să fie puse în aplicare măsuri care să sporească eficiența, inclusiv măsuri eficace de prevenire, raționalizarea sectorului spitalicesc, consolidarea asistenței medicale primare și urmărirea unui management al calității. Rezultatele privind starea de sănătate sunt relativ slabe și accesul în timp util la asistență medicală la un preț accesibil pentru toți rămâne un motiv de îngrijorare. Având în vedere nivelul ridicat al sumelor suportate din buzunarul pacienților și repartizarea serviciilor de sănătate în două categorii („complete” și „minime”), există riscul reducerii accesului anumitor grupuri și al unor rezultate slabe privind starea de sănătate.
- (13) Calitatea insuficientă a cadrului normativ și gradul scăzut de eficiență și eficacitate a administrației publice sunt în detrimentul mediului de afaceri. În 2017, guvernul a adoptat un plan ambițios de reformă pentru un sector public mai flexibil și mai profesionist, prin care se vizează sporirea eficienței prin reduceri de personal și prin centralizarea funcțiilor auxiliare, promovându-se totodată salarizarea bazată pe rezultate și sporindu-se transparența. Planul se limitează însă la administrația centrală, deși s-ar putea obține sporuri semnificative de eficiență și la nivelul municipalităților. Întreprinderile de stat, care reprezintă o parte importantă a economiei, sunt coordonate la nivel guvernamental. Societățile deținute de administrația centrală fac obiectul unui cadru centralizat de guvernare corporativă, însă porturile și întreprinderile deținute de municipalități rămân în afara acestui mecanism.
- (14) Corupția continuă să pună piedici mediului de afaceri din Letonia, iar prevenirea conflictelor de interese continuă să fie rigidă și formalistă. Întârzierea în adoptarea unor acte legislative privind protecția denunțătorilor este în detrimentul responsabilității și al eficienței administrației publice. Reglementarea procedurii de insolvență a fost consolidată în mod semnificativ în ultimii ani, limitând posibilitatea comiterii de abuzuri. Cu toate acestea, Consiliul Judiciar a încurajat anchetarea acuzațiilor de abuzuri comise în trecut în cadrul sistemului de insolvență, redeschizând anumite cazuri. Acesta a recomandat îmbunătățirea evaluării calificărilor judecătorilor și revizuirea măsurilor disciplinare disponibile.
- (15) Băncile letone care oferă servicii clienților nerezidenți sunt expuse unui risc ridicat de implicare în spălarea banilor. Acest lucru creează dificultăți pentru integritatea sistemului financiar din Letonia, poate dăuna reputației sale și poate influența în mod negativ investițiile și creșterea economică. Cadrul de combatere a spălării banilor a fost consolidat recent, dar ar fi necesare eforturi continue pentru a obține o îmbunătățire durabilă. Letonia a adoptat recent o lege care vizează limitarea semnificativă a expunerii sectorului financiar leton la riscurile de spălare a banilor. Elemente-cheie ale acestei legi sunt sporirea schimbului de informații dintre instituțiile financiare și agențiile de asigurare a respectării legii și reducerea numărului tranzacțiilor cu societățile de tip „cutie poștală”. Vor trebui monitorizate consecințele și eficacitatea legii respective.
- (16) În contextul semestrului european 2018, Comisia a efectuat o analiză cuprinzătoare a politicii economice a Letoniei, pe care a publicat-o în raportul de țară din 2018. De asemenea, Comisia a evaluat Programul de stabilitate pentru 2018, Programul național de reformă pentru 2018, precum și măsurile luate ca urmare a recomandărilor adresate Letoniei în anii precedenți. Având în vedere necesitatea consolidării guvernantei

economice globale a Uniunii prin oferirea unei contribuții la nivelul Uniunii la deciziile naționale viitoare, Comisia a ținut seama nu numai de relevanța acestor programe pentru o politică bugetară și socioeconomică sustenabilă în Letonia, ci și de gradul lor de conformitate cu normele și orientările Uniunii.

- (17) Consiliul a examinat Programul de stabilitate pentru 2018 prin prisma acestei evaluări, iar avizul său ⁽¹⁾ se reflectă îndeosebi în recomandarea 1,

RECOMANDĂ ca, în 2018 și în 2019, Letonia să întreprindă acțiuni astfel încât:

1. Să își atingă obiectivul bugetar pe termen mediu în 2019, ținând cont de marjele permise pentru realizarea reformelor structurale pentru care este autorizată o abatere temporară. Să reducă sarcina fiscală suportată de persoanele cu venituri scăzute, deplasând această sarcină spre alte surse, în special capitalul și bunurile imobiliare, și îmbunătățind respectarea obligațiilor fiscale.
2. Să amelioreze gradul de adecvare a prestațiilor de venit minim, a pensiilor minime pentru limită de vârstă și a sprijinului pentru venit de care beneficiază persoanele cu handicap. Să sporească relevanța pe piața muncii a educației și formării profesionale, precum și să promoveze actualizarea competențelor lucrătorilor slab calificați și a persoanelor în căutarea unui loc de muncă. Să îmbunătățească accesibilitatea, calitatea și raportul cost-eficacitate ale sistemului de sănătate.
3. Să consolideze eficiența sectorului public, în special în ceea ce privește autoritățile locale și întreprinderile de stat. Să consolideze răspunderea administrației publice prin protejarea denunțătorilor, prevenirea conflictelor de interese și monitorizarea rezultatelor evaluării în curs a procedurilor de insolvență din trecut.

Adoptată la Bruxelles, 13 iulie 2018.

Pentru Consiliu

Președintele

H. LÖGER

⁽¹⁾ În temeiul articolului 5 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1466/97.